

REMINISZCENCIÁK.

□ Zöld fénypamatok imbolyogtak a nedves ablak-táblák előtt. Az elhagyott Avenue Rapp-on valami részeg, botorkáló eső tántorgott. Az abszintos poharak savanyú pálinkaszaga összecsókolózott édes fleur-ausi illattal a füstpázmák között és a függönyös sarokból kihallszott valami meleg, elfojtott asszonynevetés.

□ Együtt ültünk a márványeres asztalnál, egy fogatlan csibész, egy elegáns pócherjátékos, Louis Nudant, a festő; meg én. Először pochert játszottunk, de Jacques oly finoman tudott volátot ütni, hogy inkább áttértünk a querentesre, amit valami csatangoló magyartól lestünk el. Most nem játszottunk semmit, csak néztük a meleg, kavargó füstöt.

□ Elérzékenyítették a jótékony groggok és hetvenedszer is rákezdtek a „Bonsoir madame la lune“-t. Aztán komoly lett a hangulat. Jacques töredezetten kezdte mesélni, hogyan fosztott ő ki egykor a grand comptoirban egy michét és vágó szemünk előtt a fakó füstpázmákon ringatózott az eughieni tó.

□ Csak az ötösre kell játszani . . . szívósan az ötösre. Ez volt az én theóriám alapja. Louis jobban szerette a bande-ot; Georges a kombinálás híve volt; míg Jacques lenézte az egész compániát. Ő nem játszott mást, csak pochert; esetleg bridge-t, de csak jelentékenyen éjfél után.

□ Észre sem vettük, mikor felhullámozott a füsttengerből az angol. Ez a véresszemű, fegyházült tapette volt az avenue Rapp-i kávéház bolondja. Szerettük a sovány öreget, mert iszonyúkat és furákat tudott hazudni. Őrült és piszkos nyakkendőket hordott és számozatlan abszintokat ivott meg a zsebünkre. Egyszer azt mesélte, hogy ő londoni arisztokrata és az élet királya. Azóta az angol-nak neveztük, holott úgy fújta az argót, hogy Aristide Bruyant se különben.

□ „Tudjátok-e,“ mondta a sárga füstbe révedve, „tudjátok-e, mi a reincarnatio? Nos hát, ma azt beszélte nekem valaki, hogy Keresztelő Szent János Párisban él. Jertek, keressük meg őt!“

□ „Járjuk be Montjoy-Montmartre szentséges csap-székeit. A Rue Beanbour koldustanyáit is járjuk végig. Talán Ducheminnél, vagy Tradinnél alszik ma éjszaka. A sörhabos földön nyújtja el a fáradt, szarcsontjait. Nézzünk körül Baratte-nál, az Inge Gabrielben és a Halles-ok pincéiben. Valamelyik rejtett sarokban ül egy lángoló barnaszemű ember. Lépjetek alázattal eléje. Ez ő. Előhírnöke az Úr jövetelének.

Csapzott hajú, chrisolith-szemű férfi. Valamelyik apachenak vagy souteneurnek a rongyai mögött; tán Holdlovagok vagy Chatuoirdille részeg lakói között; absinthes poharak meg caporalok füstjébe veszve . . . bizony mondom: Szent János, a vértanú, Párisban él. Talán itt ül közöttünk, tán itt, mivelünk issza a groggot, de nem ismerjük fel, mert nincsen aureola a feje körül.“

□ „Nem nehéz ám meglelni az öreget,“ kottyant bele vigyorogva Georges; „mert ha ma is tücsköt meg sáskát fal, mint a pusztában: akkor bizonyosan Larousse-nál vacsorázik. Ott ugyan az aszketizmus se kerülhet sok fáradtságába . . . Fiuk, hogy ujabban micsoda moche nők járnak oda . . . C'est inoni!“

□ □

□ Farsang elején jöttem meg Charlevillesből.

□ Akkor tele volt a fejem vasútzúgással. Nedves köd lihegett a csuronvíz boulevardokon. Mint egy részeg világitótorony, a Temps villamhirdetése, magasra emelte imbolygó fejét a szürke felhők fölött. A járdák mentén tarka sátrakban szorgalmasan pörögtek a szerencsekerekek. Cukor, virág repült az omnibuszok tetejéről. Bohócsapkás, tüllszoknyás részeg párok fetrengtek Ritz bársonypamlagain. Fogatok végtelen láncá futott végig a mártirok meredek útján. A Moulin Rouge forgó csillagai valami különös fénybe fűrösztötték a Cliehyt.

□ Még egyszer fölért a haldokló Montmartre. Olyan volt megint, mint Steinlen rajzain.

□ A Rue Blanche sarkán kacagó lányok virággal dobáltak egy mámoros rendőrt. Nem volt ő részeg; csak gris. Mint ahogy gris volt ezen az éjszakán az egész ujjongó falka a Rabelaistól a Porte Saint Denisig. Mainoros-aszfalt imbolygó részeg árnyékcsovákat vetett a tántorgó házakra.

□ A Rue Lepieen bársonybaretos diákok tódulnak végig. „Chapeau! Chapeau!“ Ezzel üdvözlnek minden kocsit. Egy komor hintó vezetője nem emelte rozettás cylinderét a mob előtt; hanem ostorával végigvágott egy útjátálló diákon. A következő percben a kocsison nem volt livrée. A lovak kifogva; a kocsiban ülő hölgyek gyengéden kiemelve a kövezetre.

□ A fiuk megrohanták a fogatot. A kerekek kitörték tengelyükből, az ablakok felszakadtak; aztán egybecsapott, továbbspört a zagyva emberhullám. A tér

közepén szomorú fatörmelék, színes forgácshalom hirdeti; hogy itt a quartier mulatott.

□ Átküzdöttük magunkat a Tabarin tarka szoknyáin. Tépetter, rumtól, zenétől, parfümtől lihegve rohantunk vissza a körútra. Karban csúfoltuk a szembejövőket: „Un cocu à l'horisont! Une pucelle à l'horisont!” Most, az őszinteség éjszakáján nyíltan vállalták a párisiak, hogy minden nő: pucelle és minden férfi cocu.

□ Az Olympiában virradt reánk a hajnal. Valami fakó, lázasszemű szürkület. A mulató ajultan sínylette az éjszakát. Fáradt koriandolok tarka hullái lepték be a nedves, piszkos padlót. Üres volt már az egész souterrain. A cigányok pódiuma mögött, egy violaszínű misztikus sarokban üldögélt valami tépett-szárnyú chrisolitszemű souteneur.

□ Az angolra gondoltunk mind a négyen.

□ „Ma temetik,” mondta végül Jacques és undorodva köpött a confetti közé.

□ „Azt hittem, hogy ez az ember sohasem hal meg.” Jelentette ki Louis Nudant. „Hisz máskor is hiányzott az avenue Rapp-ról... nahát ma temetik.”

□ □

□ Egy törtüvegű utcai lámpa lógott a derekamon; azzal világítottam az utat. Georges görnyedve cipelt egy hatalmas kávéház címet; Louis Nudant magasra emelt seprűje volt a zászlónk. De a lépteink már törődötten s szintelenül visszhangzottak a Szentháromság útján.

□ Fáradtan értünk a Halles-ok közé.

□ Valami lehetetlen, zöldsugáros nap sírt a Pantheon mögül. Lilára festette a Saint Eustache konturjait, lila árnyékban imbolyogtak a földreszórt káposztalevelek. Kék fényben fürdő, otromba nyers hús hevert a mészárosok rekeszében. Gyöngyszín hallhegyek pislogtak gigászi burgonyatömegekre. A pincék körül megmozdultak a zsákok: inségtől csepegő, fáradttestű emberek vánszorogtak a tartály felé. A Halles megkezdte a munkát.

□ Mikor a kávécímet, győzelmes trófeü-mul akasztottuk a Jean d'Arc-szobor aranydárdájára: akkorra meghalt az éjszaka.

□ Komoran nyujtotta felénk fenyegető karját a Notre-Dame. Tűzokádó kőszarkányok behúzott karmokkal ültek a tornyok merev csúcsán. Egy darab négy-szögbezárt középkor. A lépéseim zajára tompán felmordult az oltárfal. Sötét; kemény, érchangú sötét volt a szentegyház.

□ Átvirrasztott éjszakák ködös vádja végig vitt az oszlopok során. Végre elértem a térdeplőt. Szennyes fejem meglelte a bűnbocsajtó bársonyvánkost és torokra ömlöttek a könnyeim. Nehéz, sós cseppek.

Zuhogó áradat. Bűneim betöltötték a templomot, fel-emelték a szegény testemet és lesujtottak a térdeplő alá.

□ □

□ Ázott, szárnyatört madarak a lorettói Szűz útján mentünk a mártírok hegyére: a temető felé. Elkésve jöttünk.

□ A friss földhányásra békésen rásütött a nap. Csoportba verődve tíz-tizenhét ember állt az agyontaposott halom körül. Zúgó fejem ráfeküdt Louis Nudant széles vállára. Részeg táncot jártak előttem barna betük:

Oscar Wilde. 1901.

□ □

□ Megindultam a quartier felé. A derekam fájón legörnyedt. Mereven, öntudatlanul vittek a lábaim. Úgy éreztem, mintha egy idegen emberhez tartoznának ezek az ütemes csontok. Ideges egyformán csengettek lépteim a hátam mögött. Mintha a nyomomban járna valaki. Akkor futásba vitt a lábam. De az ütemes futólépések egyre üldöztek. Minden háznak zezgugos árnyéka volt. Mintha friss sírok volnának az út mentére hanyva. Bársonysapkás rémemberek repkedtek a sírok fölött hamvas denevérszárnyakon. Brueghel jutott eszembe: az ördögi. Aztán ez a szó: Van Ostade. Ezt kongattam magamban, mint buta lélekharangot.

□ A Chateletnél mindenáron belémszaladt egy ló. Belé akartam kapaszkodni a farkába. Hanem egy kopott kocsi hozzá volt nőve. Aszott bőrvánkosok kacagva elnyeltek.

□ Akkor Paula kék szemére gondoltam. Az egész arcát is össze akartam állítani; de ő makacskodott. A duzzadt kis, gömbölyű szája rám lihegett egy percig. Aztán az is szerteszaladt. Csak a szeme nézett furcsán; rémesen.

□ A vén kocsis jólelkűen reám hajolt. Zsebébe toltam a pénztárcámat és síró csókokkal borítottam be a ráncos, jó kezét. Nem éreztem, hogy megyek... de a lépcső megcsikorította a fogát. Akkor én már az álomra gondoltam. A puha, széles ágyra. Sirtam, mikor a párnám jutott az eszembe. Aludni... aludni... Csak a napot kell kizárni a szobámból. A vádoló napsugarat.

□ □

□ ... Fekete semmi zúgott a fülemben valami ütemes, zavart zenét. A cipőm súlyos volt, mint az ón. Húzott lefelé. „Ébredj fel,” mondta valaki a mellemben és tágra nyíltak a szemeim.

□ Valaki az ágyamon ült. Az arcából alig láttam mást, mint a tágpupillájú szemét. Tarka nyakkendő viselt és fekete ruhát. A lába beleveszett az álomszagú sötétbe.

□ Ő volt az. Megismertem a hangját:

□ „... Szent János, a vértanú, még mindég Párisban él.”

SKITA ERVIN.

